

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 30

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 20. november 2023

Algus 11.10, lõpp 12.55

Juhataja: Igor Taro (esimees)

Protokollija: Kiia Väli (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Pärtel-Peeter Pere, Evelin Poolamets

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Puudusid: Yoko Alender, Tanel Kiik ja Tõnis Mölder

Kutsutud: Kollektiivse pöördumise algatajate esindaja Gerdo Jõesaar, Kliimaministeeriumi merenduse ja veekeskonna asestantsler Kaupo Läänerand ning veosakonna juhataja Karin Kroon, Keskkonnaameti veosakonna vee juhtivspetsialist Emma Krikova ja vanemspetsialist Kairit Kriis, õigusosakonna jurist Hanna Maria Kokla (2. päevakorrapunkt); Eestimaa Looduse Fondi säästliku kalanduse programmi koordinaator ja ekspert Joonas Plaan, Eesti Loomakaitse seltsi kommunikatsiooni- ja turundusjuht Geit Karurahu, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kalavarude osakonna juhataja Herki Tuus ning Kliimaministeeriumi elurikkuse kaitse osakonna juhataja Taimo Aasma ja nõunik Kadri Alasi (3. päevakorrapunkt); Evelin Poolametsa töövari Jano Bettler

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivse pöördumise „Tarvastu paisjärve veetaseme langetamise lõpetamine ja järve säilimine“ arutelu
3. Euroopa angerja looduskaitse alla võtmise arutelu
4. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Igor Taro tegi ettepaneku kinnitada nädala töökava järgmiselt:

Riigikogu keskkonnakomisjoni nädala (20.11.-26.11.2023) töökava

Komisjoni istung, esmaspäev, 20.11.2023 kell 11.10

1. Töökava (20.11.-26.11.2023) kinnitamine
2. Kollektiivse pöördumise „Tarvastu paisjärve veetaseme langetamise lõpetamine ja järve säilimine“ arutelu
3. Euroopa angerja looduskaitse alla võtmise arutelu

4. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung, teisipäev, 21.11.2023 kell 14.00

1. Jäätmereformi tutvustus
2. Arvamuse andmine Euroopa Liidu asjade komisjonile. Eesti seisukohad metsapaljundusmaterjali tootmise ja turustamise määruse kohta - COM(2023) 415
3. Info ja muud küsimused

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Pärtel-Peeter Pere, Evelin Poolamets, Igor Taro).

2. Kollektiivne pöördumine „Tarvastu paisjärve veetaseme langetamise lõpetamine ja järve säilimine“

Igor Taro selgitas, et kollektiivne pöördumine algatati selle aasta 4. septembril. Pöördumises soovitakse, et Tarvastu paisjärv säiliks ja veetaset alla ei langetataks. Ringkonnakohtu otsuse järgi tuleb Tarvastu paisjärvel likvideerida pais/paisutus ning Keskkonnaamet andis välja loa alandada järve veetaset 80 cm. Veetaseme langetus pidi olema tehtud 31. oktoobriks.

Pöördumise algatajate sõnul on raske mõista, et kuidas sellise veekogu kaotamine toetab looduse mitmekesisust, sest Tarvastu jões ja paisjärves on tänaseks palju erinevaid kalu, vähki ja isegi angerjat.

Gerdo Jõesaar selgitas, et kollektiivse pöördumise algatajad soovivad, et paisjärv säiliks. Kui veetaset langetataks, siis järv kaob. Järv on kohalikele inimestele oluline ujumiskoht, lisaks on järv liigirikas. Kui veetaset langetati 40 cm, siis järve üleminekutesse jäid kalad ja vähid kinni, kus nad surid ja hakkasid haisema. Lisaks on järv alevile oluline turismiväärtus. Igal väikesel asulal peaks selline koht olema. Kui järve veetaset langetatakse, siis kasvab veekogu kinni. Täna sel kohtumisel tuleks leida lahendus, et veekogu alles jääks.

Kairit Kriis andis ülevaate Keskkonnaameti (KeA) seisukohtadest ning paisu hetkeolukorrast (lisa 1). Tema sõnul on paisjärves tõepoolest kujunenud omaette ökosüsteem, aga see ei ole jõe algupäraselt omane. Paisu rajamisega on jõeline elupaik asendunud järvelise elupaigaga, st rikutud on vee-, gaasi-, temperatuurirežiim ning setete ja elustiku liikumisvõimalused.

Tema sõnul KeA ei ole kohtuotsuste tädeviija, vaid täitemenetluse viib läbi kohtutäitur selleks ette nähtud korras. KeA hinnangul on KOV küll alustanud kohtuotsuse tädeviimist taotledes KeAlt veekeskkonnariskiga tegevuse registreeringu veetaseme alandamiseks 80 cm ulatuses, kui see ei saa olla püsiv ja lõplik lahendus. Kui KOV soovib paisjärve säilitamist veekogu süvendamise teel (või mingil muul viisil) tuleb selleks koostada vajadusel planeering, projekt, taotleda keskkonnaluba, hinnata keskkonnamõjud, läbi viia avalikustamise protsess jne.

Kaupo Läänerand selgitas, et sellistes olukordades püüab Kliimaministeerium koos haldusalaga leida tasakaalu majanduslike tegevuste ja looduskeskkonna vahel. Tarvastu järve puhul on tegemist keerulise olukorraga, kus ühe kinnistu omaniku taha on protsess seisma jäänud. Veeseaduse § 190 lg 4 kohaselt on paisutamine veeloa kohustusega tegevus ja veeloa saamiseks peab olema kõikide mõjutatud maaomanike nõusolek. Kui luba ei ole, siis peab paisu omanik või valdaja paisutuse likvideerima või alandama veetaseme tasemele, milleks ei ole vajalik veeluba. Tarvastu paisu olukorra lahendamiseks on Keskkonnaamet alternatiivina pakkunud süvendamise võimaluse. **Karin Kroon** lisas, et lähtuvalt veekaitse seisukohast ei ole paisutamine positiivne tegevus. Vooluveekogus peab vesi voolama (see on veekogu looduslik režiim), aga veeseadus võimaldab paisutamist. Paisutamise peamine eesmärk on rekreatsioon, et kogukonnal oleks nt ujumiskoht ja veesilm, aga selline rekreatsioonivõimalus eeldab, et kõik muud hüved on tasakaalustatud ning ei ole omandiõiguse riivet (peab olema kõikide maaomanike nõusolek). Praktikaks on kohtulahendeid, kus kohus on asendanud ühe omaniku eitava nõusoleku jaatava nõusolekuga, kui keeldumine ei ole olnud piisavalt põhjendatud. Antud juhul oli kohtukaasuse tulemus aga teistsugune.

Mait Klaassen küsis, et kui veetase langetatakse 80 cm, siis kas jõgi jääb alles. **Kairit Kriis** vastas, et tegemist on üsna madal paisjärvega (sügavus u 2 m). **Mait Klaassen** sõnas, et sel juhul kasvab veekogu kohe kinni. Ta küsis, mida soovib jõe ääres paikneva kinnistu omanik. **Kairit Kriis** vastas, et tema motivatsioon on tõenäoliselt see, et ta saaks oma maid jõe ääres niita. **Evelin Poolamets** küsis, mitu hektarit maad on sel maaomanikul. **Kairit Kriis** vastas, et sinna alasse jääb üks kümnendik tema krundist. **Gerdo Jõesaar** lisas, et vald on sellele maaomanikule pakkunud erinevaid lahendusi, nt tõsta pinnast, aga maaomanikule ei ole sobinud, et vald sõidaks vajalike masinatega üle tema maa. Lisaks on pakutud maa äraostmist. Kohalikele elanikele tundub see probleem kinnistu omaniku jonnakusena.

Andres Metsoja küsis, kas paisjärve rajamine on olnud kooskõlas üldplaneeringuga. **Kairit Kriis** vastas, et selle projekteerimist alustati 2006. aastal, 2007. aastal ehitati ning 2009. aastal võeti pais eest ära, 2011. aastal pais taastati. **Andres Metsoja** küsis, kas kehtivas üldplaneeringus on pais olemas. **Kairit Kriis** vastas, et tema hinnangul alustati detailplaneeringuga ning sellele kaasnes ka keskkonnamõju strateegiline hindamine, aga sellega ei ole jõutud lõpuni. **Kaupo Läänerand** lisas, et see pool vaadatakse täpsemalt üle ning komisjonile edastatakse täiendav info.

Tiit Maran palus täpsustada, et tegemist ei ole niivõrd keskkonna küsimusega, vaid tegemist on pigem juriidilise vaidlusega erinevate osapoolte vahel. Lisaks on olemas selle kohta kohtuotsus, mis on määratud täitmiseks. **Igor Taro** nõustus öelduga. Samal seisukohal olid ka teised kohalviibijad.

Andres Metsoja küsis, kas sellele maaomanikule on pakutud kompromissina nt kompensatsiooni või talumistasu. **Elle Kaur** sõnas, et ringkonnakohtu otsuses on kirjas, et kohtu arvates ei saa ainult abstraktne avalik huvi, mis antud juhul on supluskohta rajamine, olla asjaõigusseaduse § 89 omandiõiguse rikkumise talumise kohustuse aluseks. Olukorraks, kus avaliku võimu kandjal on vaja piirata avalikes huvides kinnisasjaomaniku õigusi, on ettenähtud erikord kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduses, mille kohaselt tuleks kohalikul omavalitsusel (KOV) läbi viia kinnisasja osa sundvõõrandamise või sellele sundvalduse seadmise menetlus. Ilma kohase menetluseta ei ole avalikes huvides õigust isiku omandiõigust rikkuda.

Igor Taro küsis, mis seisukohal on pöördumise algatajad KeA poolt selgitatud alternatiivsete lahendusvariantide osas. **Gerdo Jõesaar** vastas, et arutatud on erinevaid võimalusi, nt on pakutud kalatrepi rajamist. Samas selliste projektide valmimine võtab aega, aga veetaseme alandamist nõutakse kohe. Tekib küsimus, et kui veekogu elustik vahepeal kõik sureb, siis kas sellistel projektidel on mõtet. **Igor Taro** sõnas, et kohtuotsused on täitmiseks. Ta küsis, mis on pöördumise algatajate ootus komisjonile. **Gerdo Jõesaar** vastas, et algatajate ootus on, et veetaseme alandamine peatatakse selleks ajaks, kui leitakse reaalsed toimivad lahendused ning nii ei sureks kogu vee-elustik. **Tiit Maran** küsis, kas pöördumise algatajatele oleks vastuvõetav veekogu süvendamise variant. **Gerdo Jõesaar** vastas, et jah, sest sel juhul jääks rajatud veesilm alles. **Tiit Maran** küsis KeA esindajate seisukohta süvendamise lahenduse kohta. **Kairit Kriis** vastas, et see selgub keskkonnamõju hindamisest, mida oleks võimalik teha. Veekogust ülesvoolu jääb ka Natura kaitseala.

Kaupo Läänerand küsis, kui palju on KeA hinnanud neid väiteid, et ühest küljest öeldakse, et veekogus on olulised kalaliigid, kes veetaseme langetamisel hukkuvad, aga teisest küljest on pais kahjulik neile kalaliikidele, kellele sobib vooluveekogu. **Kairit Kriis** vastas, et ta ei oska sellele kohe vastata, sest KeAs tegeleb selle temaga teine osakond. **Evelin Poolamets** sõnas, et kohtuotsuses ei ole sõnagi keskkonnanahoiust, vaid pigem puudutab see omandiõigust. Vajalikke tingimusi ei ole täidetud, mistõttu peab midagi muutma. Ta küsis, kas peale paisu likvideerimist jõkke üldse mingisugune elustik alles jääb, sest tegemist on suhteliselt madala veekoguga. **Kairit Kriis** vastas, et paisjärv ei too vett juurde ega vii seda ära, see hoiab vett lihtsalt kinni, seega jões jääb ikka elu toimima. Paisutuse kõrgus on 1,7 m, seega kui paisutust ei ole, siis on veetase nii palju ka madalam. **Tiit Maran** sõnas, et jõgede veetase ei ole ühtlane ning see kõigub aastas. Seega on keeruline öelda, milline on Tarvastu jõe veetase. Lisaks on tegemist pigem kunstliku veekoguga, mistõttu pidi keegi sinna tooma angerjad, vähid ja mõned teised kalaliigid. **Kairit Kriis** sõnas, et ehk on keegi need sinna asustanud.

Andres Metsoja sõnas, et jääb arusaamatuks, kuidas see paisutamist lubati. Kui paisutamiseks antakse luba, siis peab vaatama, kas see on planeeringu kohane. Praegu on selgunud, et detailplaneering on jäänud pooleli ning üldplaneering tõenäoliselt ei sätesta seda, kuna järv rajati 2007. aastal. Ta küsis, et kui täna antakse välja paisutamise luba, siis kas vaadatakse selle kohasust planeeringuga. **Kairit Kriis** vastas, et täna hinnatakse paisutuse vastavust planeeringu tingimustele. **Andres Metsoja** küsis, kas toona ei kehtinud see nõue. **Kairit Kriis** vastas, et ta ei oska sellele hetkel vastata ning ta edastab komisjonile selle info hiljem.

Andres Metsoja sõnas, et kui otsustakse veekogu süvendada, siis tõenäoliselt tuleb veekogu tühjaks lasta, mistõttu liigiline kooslus hävib siiski. **Gerdo Jõesaar** sõnas, et kaevetöid ei pea hakkama kohe tegema järve põhjast, vaid esmalt saab teha laienduse kontuuri ning hiljem minnakse edasi.

Tiit Maran sõnas, et jääb arusaamatuks, miks komisjon peab pöördumist arutama, kuna paisu kohta on tehtud kohtuotsus. **Igor Taro** lausus, et Riigikogule üle antud kollektiivseid pöördumisi peab vastav komisjon arutama. **Andres Metsoja** sõnas, et praegusel juhul saab komisjon viidata sellele, et sellised tegevused peavad olemas vastavuses planeeringutega ning piirnevate kinnistute omanikud peavad nendega nõustuma. **Igor Taro** sõnas, et komisjon võib pöördumise tagasi lükata, aga komisjon saab kaaluda ka variante, et edastada ettepanek pädevale institutsioonile seisukoha võtmiseks ja lahendamiseks või lahendada pöördumises püstitatud probleem muul viisil. Toimunud arutelu käigus tõi KeA välja alternatiivvariante paisu likvideerimisele. Kui kogukond soovib, et järv säiliks, siis kohalik omavalitsus (KOV) võiks kaaluda neid variante ning viia läbi ka keskkonnamõjude hindamise. **Evelin Poolamets** sõnas, et materjalidega tutvudes sai ta aru, et osad kinnistuomanikud lasid oma maid tõsta, aga üks omanik ei soovinud seda teha, seega see võiks ka probleemi lahendada. **Andres Metsoja** sõnas, et tema hinnangul ei ole komisjonil mõistlik minna selle pöördumisega kaasa ja hakata ütleva, mismoodi peaks olukorda lahendada. Siin on vaja osapooltel kokkuleppele jõuda ning sellele on viidanud ka kohtuotsus. **Igor Taro** sõnas, et komisjon ei sea kindlasti kahtluse alla kohtuotsust. Kui otsustatakse pöördumine lahendada muul viisil, siis saab komisjon öelda, et kohtuotsus on ühelt poolt ülimuslik ning seda tuleb täita, aga komisjon soovib KOVil kaaluda paisjärve tagamiseks alternatiivvarianti, mida on KeA välja pakkunud. **Andres Metsoja** märkis, et sel juhul tuleks enne otsuse langetamist kuulata ära ka KOV. **Tiit Maran** arvas, et kas komisjoni soovitusel on mõtet, kui kohtuotsuses on toodud konkreetsed kuupäevad, mis ajaks peaks olema veetase langetatud. **Igor Taro** sõnas, et tema hinnangul annaks see pöördumise algatajatele sõnumi, et on olemas alternatiiv, mida võiks KOV kaaluda. Samas ei saa komisjon minna kohtuotsuse vastu. **Evelin Poolamets** lausus, et Viljandi vallavanem tõi ühes intervjuus välja, et KOV on nõus leidma uut lahendust ning valmis koostama projekti järve süvendamiseks. **Andres Metsoja** sõnas, et tema hinnangul ei ole mõistlik anda KOVile soovitusi ilma KOVi seisukohti kuulmata. See annaks pöördumise algatajatele õigustatud ootuse, et parlament on niimoodi öelnud ning seda peab täitma. **Igor Taro** nõustus, et komisjon ei taha jõuda sinna, kus hakatakse kohtuotsuseid kommenteerima, see ei ole mõistlik lahendus. See konkreetne pöördumine puudutab kohtuotsuse tagasikeeramist. **Evelin Poolamets** sõnas, et ka temas tekitab segadust komisjoni soovituse mõju. Samas on juhtumeid, kus kohtuotsusele on leitud alternatiive ning antud pöördumise puhul olid erinevad kohtuastmed eri seisukohtadel. **Igor Taro** tegi ettepaneku lükata kollektiivne pöördumine tagasi ning KOV ja kohalik kogukond peavad omavahel olukorda arutama, kas on võimalik leida alternatiivseid variante.

Otsustati:

1.1. Lükata kollektiivne pöördumine tagasi (konsensus: Mait Klaassen, Hanah Lahe, Tiit Maran, Andres Metsoja, Pärtel-Peeter Pere, Evelin Poolamets, Igor Taro).

3. Euroopa angerja looduskaitse alla võtmise arutelu

Igor Taro sõnas, et loomade eestkoste organisatsioon MTÜ Loomus ja Eesti Loomakaitse Selts on teinud 27. oktoobril oma kirjaga ettepaneku võtta Euroopa angerjas Eestis

looduskaitse alla, kuna tegemist on globaalselt kriitilises seisundis liigiga, kes on Eestis kantud liikide punasesse nimestikku. Nad toovad veel välja, et 2013. aastal lisati angerjas kriitilise väljasuremisohu tõttu Washingtoni konventsiooni lisadesse. Rahvusvaheline Mereuurimise Nõukogu on soovitanud eri riikide teadlaste arvamusele toetudes igasugune angerjapüük peatada. Euroopa Komisjon (EK) on leidnud, et angerjate taasisustamine on kasutu tegevus. Eelnevale toetudes on loomade eestkoste organisatsioonid teinud ettepanekud võtta Euroopa angerjas looduskaitse alla, keelustada angerjate kasvandustes kasvatamine, lõpetada angerjate ümberasustamine Peipsi vesikonda, keelustada angerjate püük ning angerjate ja angerjatest valmistatud toodete müük Eesti aladel.

Joonas Plaan andis ülevaate Euroopa angerja hetkeseisust (lisa 2).

Herki Tuus selgitas, et Regionaal- ja Põllumajandusministeerium (REM) ei ole veel oma lõplikke seisukohti selles küsimuses paika pannud, aga angerjas on kahtlemata ohustatud liik. Selle küsimuse peaks lahendama üleeuroopaliselt ning Eesti võib võtta eestkõneleja rolli, aga kaitsemeetmeid peaks rakendama üle Euroopa. Hetkel on toimumas Euroopa Liidu (EL) Nõukogu põllumajanduse ja kalanduse nõukogu kohtumised ning Eesti toob oma sõnavõttudes välja, et kui üldjuhul rakendab EK küsimuste lahendamisel teadussoovitusi ning nõuab nende täitmist, siis angerja püügi lõpetamist on pikalt Rahvusvaheline Mereuurimise Nõukogu soovitanud, aga EK ei ole soovinud seda soovitusi rakendada. Ta selgitas Eestis kehtivaid angerjakaitsemeetmeid. Meredel on saigid oluliselt vähenenud ning tegemist on pigem juhusliku kaaspüügiga. Eestis on angerja majandamiskava rakendatud 2018. aastast. Lisaks saakide vähenemisele on Eesti vähendanud 50% ulatuses merel kasutatavate angerja rüsade arvu. Sisevetes on sõltuvalt veekogust angerja alammõõt 50-55 cm, ELis on alammõõduks 35 cm. Järgmisest aastast kehtib Eesti meredes kutselisel kalapüügil angerjapüügikeeld seitse kuud, ELis kehtib kuus kuud. Angerja harrastuspüük on käesolevast aastast merel keelatud. Lisaks asustab kalurkond Eesti sisevetesse angerjaid püügivaru loomise eesmärgil. Aastas tuuakse 200-300 kg klaasangerjat Eestisse asustamiseks sisse.

Taimo Aasma selgitas, et Kliimaministeeriumil ei ole ka selles küsimuses lõplikke seisukohti kujundatud, aga arutelud sel teemal on väga vajalikud. Tegemist on globaalse liigiga ning kui soovitakse, et rakendatavad meetmed oleksid täielikult efektiivsed, siis peab neid rakendama vähemalt ELi tasandil. Eesti saab aga olla meetmete rakendamisel algataja rollis. On arutelukoht, kas angerja peab võtma looduskaitse alla või kas saab rakendada muid kaitsemeetmeid, mida Eesti juba sätestab rangemalt. Seda küsimust puudutavad erinevad rahvusvahelised regulatsioonid ja konventsioonid, mis reguleerivad nt angerja kasvatamist ning ehk saaks neid üle vaadata.

Pärtel-Peeter Pere palus selgitada vastuargumente, mida esitatakse angerja looduskaitse alla võtmise osas. **Taimo Aasma** vastas, et Eesti peab need kindlasti läbi arutama. Küsimus on selles, missugust meedet soovib Eesti rakendada - kas olukorda saaks parandada nt angerja püügi või kasvanduste kaudu. Peab hindama, kas angerja looduskaitse alla võtmine läheks vastuollu vabakaubanduse reeglitega. **Pärtel-Peeter Pere** palus täpsustada, kas vabakaubanduslepped saavad takistada liikide looduskaitse alla võtmist. **Taimo Aasma** vastas, et kui Eesti võtab angerja looduskaitse alla, siis sellega suletakse angerja kaubandus. Tõenäoliselt võib tekkida situatsioon, et Eestil on vaja ELi tasandil nõusolekut, et Eesti turg suletakse angerjatoodetele, sh nt Hispaania päritolu angerja konservile. Sellised situatsioonid peab eelnevalt põhjalikult läbi analüüsima.

Mait Klaassen sõnas, et probleemikohaks on ka angerjate, eelkõige just noorte angerjate kasutamine kulinaarias. Enne angerja looduskaitse alla võtmist võiks tähelepanu suunata sinna, et noored angerjad kasvaksid suureks ning ei hukkuks. Siseveekogudes tuleks keelata ridaõnge kasutamine, kuna angerjat ei ole võimalik ridaõnge otsast lahti saada. Lisaks tuleks reguleerida kutselises mõrrapüügis mõrra silmasuurust selliselt, et noor angerjas ei jääks avausse kinni ja pääseks sealt ilusti läbi. **Joonas Plaan** nõustus, et angerja suremus on märksa suurem mujal kui Eestis. Samas peab arvestama, et angerja püügikogustelt on Eesti Läänemeres viiendal kohal ning ELis kaheksandal kohal. Seega on Eestil märkimisväärne surve angerja populatsioonile. Lisaks on murekohaks klaasangerja söömine, mida Eestis palju ei tehta, aga Eestil on keeruline öelda teistele riikidele, et mida nad peaksid ja tohiks süüa.

Seetõttu on vajalik seada piiranguid ELi üleselt. Kindlasti ei tohi unustada, et eestlastel on otsene surve klaasangerjatele, kuna Eestisse asustatakse klaasangerjat, mida mingi hetk hakatakse püüdma.

Tiit Maran sõnas, et 1970ndate angerjate arvukusest on täna maailmas alles u 3% ning see on üha vähenemas. Probleemiks on klaasangerja väljapüügis olev suremus, mille kohta on küll andmeid vähe, aga tuuakse välja, et suremus on 50-60%. Lisaks soovitas hiljuti Maailma Looduskaitseorganisatsioon, et tuleks rakendada täielikku ettevaatusprintsipi, seega tuleks 2024. aastast keelata angerjate väljapüük kõikidest elupaikadest, sh angerja ümberasustamiseks tehtav püük. Samuti toodi välja, et antropogeense päritoluga suremus tuleb viia nulli nii kiiresti kui võimalik. Selle aasta suvel soovis EK keelustada täielikult angerjapüügi, aga liikmesriikide kalandusministrid muutsid seda seisukohta. Arutades, kas Eesti peaks nüüd midagi tegema või ei peaks, siis see on selline ühisvara dilemma, et kas kõik võiksid angerjat püüda nii palju, kui seda veel jagub või kas keegi peaks astuma olulise sammu selle vähese hoidmiseks. Klaasangerjat viiakse EList palju välja ning ELil on seal suur majanduslik huvi. Keegi peab täna alustama vastupidise protsessi. Eestil on ka sotsiaal-majanduslikud mõjud, kuna Võrtsjärve kandis sellega tegeletakse ning on investeeritud valdkonda. Kui otsustakse angerjas looduskaitse alla võtta, siis peab mõjusid eelnevalt põhjalikult analüüsima (nt seadma ka üleminekuperioodi). Lisaks on oluline põhjalikult arutada, mis saab olema angerja kaitsekategooria sisu pool.

Evelin Poolamets palus selgitada, kuidas on teised riigid piiranud angerja püüdmist. Angerja looduskaitse alla võtmist tuleks teha ELi üleselt, kuna kui Eesti seda üksi teeb, siis kandub angerja püüdmine-kasvatamine lihtsalt naaberriikidesse. **Joonas Plaan** vastas, et Rootsis arutatakse hetkel seda küsimust, Iirimaa ja Norras on täielikult keelustatud püüdmine. Iirimaa tegi seda kohe, kui majandamiskava 2009. aastal vastu võeti ning keelustamine on selgelt näidanud positiivseid tulemusi. Lätis on praegu toimumas kolmeaastane katseperiood, mille käigus on peatatud angerja ümberasustamine eesmärgiga hinnata, missugune võiks sellise keelu mõju olla. Leedus on peatatud ümberasustamine sellistesse veekogudesse, kus on mingisugune takistus ees, mistõttu ei saa angerjas ise sealt edasi liikuda. Siiski näitavad tulemused, et selline tegevus ei ole piisav ning piisavas koguses angerjat ei jõua siiski Läänemerre.

Andres Metsoja sõnas, et EL toetab oma meetmete kaudu klaasangerja kasvatamist kasvandustes. Praegu soovitakse lahendada ühte probleemi, aga samal ajal toetakse selle sektori arengut. Ta palus selgitada angerja looduskaitse alla võtmise sisu – kas looduskaitse alla võetakse mõni elupaik (nt Võrtsjärv on tulevikus looduskaitsealune järv), kuna üldjuhul võetakse elupaiku kaitse alla. **Joonas Plaan** vastas, et eelmisel ELi finantsperioodil toetati tõesti Euroopa, Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondist (EMKVF) klaasangerja ümberasustamist, sh ka Võrtsjärve (vähesel määral ka kalakasvandustesse). Täna ei toetata enam ELi vahenditest klaasangerja asustamist. Samas Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu toetatakse kalureid teatud määral. **Andres Metsoja** sõnas, et kalatööstusesse viiakse klaasangerjat, millest kasvatatakse angerjas inimeste toidulauale. Ta küsis, kui mingi hetk on toetatud tööstusi seadmete ostmisel ja farmide loomisel, siis kas uuel perioodil neid enam ei toetata, mistõttu peab farmid sulgema. **Herki Tuus** vastas, et ümberasustamist ei toetata enam. EMKVFi on kalakasvatuse kui rajatise toetatud (tõenäoliselt ka angerjakasvatuse). Küsimus on, kas neid toetatakse ka edaspidi. Lisaks ei ole ELi tasandil otsustatud, kas kalakasvanduses peaks olema lubatud angerja kasvatamine. **Taimo Aasma** lisas, et arutatavat küsimust puudutavad veekogud on täna enamjaolt looduskaitse all. Küsimus on, mida täpselt soovitakse reguleerida. Nt kas peaks rangemalt reguleerima angerja püüdmist. Kui läheneda kaitse alla võtmisest, siis on suur vahe, kas liik on kolmandas või esimeses kaitsekategoorias.

Herki Tuus selgitas, milliseid lahendusvariante on võimalik kehtivate regulatsioonidega reguleerida. Kalapüügiseaduse alusel on võimalik reguleerida angerja püüki. REMi haldusalas olevate seaduste alusel ei ole võimalik täna keelata kalakasvanduste pidamist ega kaubanduse poolt, kuna ei ole vastavat alust selleks. Kalade asustamine saab tõenäoliselt olla seotud ainult mingisuguste keskkonnakaalutluste alusel.

Tiit Maran palus selgitada kalaliikide ümberasustamise korda. Ümberasustamine eeldab

tavaliselt eeltööd ning nt ohustatud liikide asustamine eeldab tegevuskava. Kui kava ei ole, siis ei tohi liiki ümber asustada. **Herki Tuus** vastas, et angerja ümberasustamine toimib angerja majandamiskava alusel. Kavas on asustamist puudutav säte ning kui see säte loodi, siis arvestati asustamist kui kaitsemeetet. **Tiit Maran** sõnas, et Eestis kehtiv majandamiskava koostati vastavalt üleeuroopalisele kavale, kus käsitleti ümberasustamist kui looduskaitsemeetet, kuigi juba sellel hetkel arutati, et see ei ole mõistlik. Eesti võiks suunata tegevusi nii riigiväliselt kui ka riigisiselt. Angerjas ei ole Eesti spetsiifiline populatsioon, vaid ta on ülemaailmne. Ta lisas, et probleem süvenes siis, kui Jaapani angerja arvukus langes oluliselt sealsetes vetes, mistõttu suurenes surve Euroopa angerjale, mida omakorda on võimalik kätte saada klaasangerjaga. Seda teemat puudutavad mitmed erinevad faktorid (jõgede tammid, keskkonna muutused). Kui hakati piirama Aiasse minevaid koguseid, siis suurenes hüppeliselt salakaubandus. Siin ei ole muud teha, kui proovida saavutada üleeuroopalist taset. Tulenevalt majandushuvist on kindlasti poliitiliselt keeruline otsuseid teha, aga mingeid samme peab hakkama astuma.

Herki Tuus sõnas, et detsembris toimub põllumajanduse ja kalanduse nõukogu järgmine kohtumine, kui on arutelul ka angerja teema. Kui keskkonnakomisjon sooviks anda kaasa suuniseid, siis peaks seda tegema ELi asjade komisjoni (ELAK) kaudu. **Tiit Maran** lausus, et tema hinnangul võiks keskkonnakomisjoni ja ELAKi kaudu mingisugused suunised kujundada.

Igor Taro sõnas, et Kliimaministeerium on koostamas analüüsi erinevate liikide kaitsekategooriate ülevaatamiseks. Lisaks on REMil võimalik üleeuroopalistel läbirääkimistel angerja küsimuse arutelu edendada selles suunas, et ELis kujuneks mingisugune terviklik lähenemine. Eesti saab olla poliitiline eeskuju, et teised riigid tegutseksid samamoodi ning kujuneks ühtne rahvusvaheline praktika.

Joonas Plaan sõnas, et salakaubandus on tõesti suureks probleemiks ning hinnanguliselt läheb pool püütud klaasangerja kogustest salakaubanduseks. Teine pool jääb ELi, kas ümberasustamiseks või söömiseks. Lisaks on olulisteks probleemikohtadeks elupiirkondade kadumine, sh paisud veekogudel, ning parasiidid.

Andres Metsojas sõnas, et Eesti saab ELi nügida mingis suunas, aga oluline on tähelepanu pöörata ka Eesti enda vee-elukeskkonnale. Ta palus selgitada, milline on seis Eesti veekogudega. **Taimo Aasma** vastas, et viimastel aastatel on käivitatud suured projektid veemajanduskavade elluviimiseks ning projekte rahastatakse osaliselt ELi vahenditest. Need on suunatud laiemalt probleemide lahendamiseks, mis alati ei ole otseselt seotud klassikaliste looduskaitseprobleemidega. **Herki Tuus** lisas, et kalarännet puudutavate probleemide lahendamiseks on järgmistel aastatel kasutada olulisel määral vahendeid.

Tiit Maran küsis, kuidas on vee-elukeskkondade kontekstis ministeeriumid arendanud kuivendamise poolt. **Taimo Aasma** vastas, et kui ELis jõustub looduse taastamise määrus, siis see adresseerib elupaikade seisundi parandamise poolt. Kuivendus on elupaikade seisundi üks olulisemaid mõjutegureid. Lisaks on Keskkonnaametil peagi valmimas kuivendamise erinevaid aspekte puudutav analüüs, millega antakse ka soovitusi kuivenduste toimimiseks ja tegemiseks (kuidas paremini arvestada elurikkusega). Tõenäoliselt ei keelata Eestis kuivendusi, kuna neid on teatud kohtades vaja rajada, aga oluline on paika panna, kuidas neid tehakse.

4. Info ja muud küsimused

Infot ja muid küsimusi ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Igor Taro
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Kiia Väli
protokollija